

A pártok állami támogatása

A pártok állami támogatási rendszerének egyszerre több követelménynek kell megfelelnie. A jó rendszer megfelelő egyensúlyt érvényesít a különböző szempontok között.

- A pártok állami támogatásának biztosítania kell a pártok folyamatos működőképességét.
- A pártok túlzott függése az állami támogatástól káros, ezért a költségvetési támogatást úgy célszerű nyújtani, hogy az a magánadományok gyűjtését is ösztönözze. Ennek fontos módja a **kiegészítő támogatás**.
- A pártok állami finanszírozását olyan módon célszerű kialakítani, hogy az ösztönözze a szabálykövetést, a pártok gazdálkodásának és kiadásainak átláthatóságát. Ennek jó eszköze, ha a pártok az állami támogatás egy részét **utólagos költségtérítés** formájában kapják meg.

A politikai pártok a demokratikus politika megkerülhetetlen szereplői, amelyek nélkülözhetetlen szerepet játszanak az állampolgárok demokratikus akaratformálásában, a társadalom politikai tájékozódásában, és a politikai versenyen keresztül a kormányzat politikai számonkérhetőségében. Ezért a politikai pártok folyamatos működőképessége közérdek. Ugyanakkor a kortárs politika viszonyai között a pártok működése a politika professzionalizálódása és a tömegmozgalom-jelleg visszaszorulása miatt jelentős pénzigénnyel jár. Mivel a pártok a társadalom önszerveződő szervezetei, elvárható, hogy működésüket legalább részben tagjaik és támogatóik anyagi támogatásából fedezzék. Ha viszont ez csak korlátozottan lehetséges, például a középosztály gazdasági gyengesége vagy az adakozási szokások kezdetlegessége miatt, akkor állami szerepvállalásra van szükség a működőképesség biztosítására. Ezért alapvető követelményként fogalmazható meg minden pártfinanszírozási rendszerrel szemben, hogy szükség esetén az állam biztosítsa a pártok működésének legalább minimális anyagi feltételeit.

Másfelől, fontos cél elkerülni, hogy a parlamenti pártok túlzottan függjenek az állami támogatástól. Ha a pártok bevételeinek zöme az államtól származik, az nem ösztönzi őket arra, hogy választóikkal és támogatóikkal rendszeres kapcsolatot tartsanak, és könnyen magukba zárkozhatnak. Továbbá, ez a megoldás a kiszámíthatatlanság kockázatával is jár, például ha politikai okokból csökkentik a költségvetési támogatást, és ezzel kiszolgáltatottá teszik a pártokat néhány vagyonos támogatónak vagy érdekcsoportnak. Ezért a jó pártfinanszírozási rendszernek a köz- és magánfinanszírozás egyensúlyára kell törekednie. Ez például olyan módon segíthető elő, hogy a pártok a költségvetési támogatás egy részét nem automatikusan, hanem a begyűjtött magánadományok után, kiegészítő támogatásként kapják meg. E megoldás választása esetén kívánatos a kisebb összegű adományok ösztönzése, tehát nagyobb arányú kiegészítése, mint a nagyobb összegű támogatásoké, hogy a jómódúbb támogatókkal bíró pártok ne kerülhessenek indokolatlan versenyelőnybe.

Másfelől, alapvető közérdek fűződik ahhoz, hogy a pártok működése és gazdálkodása törvényes keretek között történjék, és a pártok ne váljanak kiszolgáltatottá különféle gazdasági érdekcsoportoknak. Ezért az állami támogatásnak ösztönöznie kell a szabálykövetést, a szabályos gazdálkodást. A kampányfinanszírozás „kifehérítésének” fontos eszköze, ha a parlamenti pártok a költségvetési támogatás egy részét nem előre, hanem a választási kampányt követően, a számlákkal igazolt költségek után, utólagos költségtérítés formájában kapják meg. Ekkor ugyanis a pártok érdekeltté tehetők abban, hogy tényleges kiadásaik minél nagyobb részét számlákkal igazolják, szemben a mai gyakorlattal, amikor a kampánykiadások nagy része láthatatlan. E megoldás további előnye, hogy életszerű és végrehajtható szankciók rendszerével megtámogatható. Például, a szabálytalan kampányolás büntetése lehet a költségtérítés vagy annak egy részének elmaradása, vagy az erre való jogosultág elvesztése a soron következő választás(ok)on. Ez könnyen végrehajtható, hiszen a kifizetésre csak a kampány lezárultával kerül sor, ezért a vélelmezett szabálytalanságok kivizsgálására még ez előtt sor kerülhet. Ez is abban teheti anyagilag érdekeltté a pártokat és vezetőiket, hogy betartsák a szabályokat.